

## فرایند بررسی مقالات در مجله دانشگاه علوم پزشکی تربت حیدریه (مجله طبین

### سلامت) سخن سردبیر

#### *The review process of manuscripts in Journal of Torbat Heidariyeh (Journal of Health Chimes) Editorial*

حسین رنجبر

استادیار پرستاری، دانشگاه علوم پزشکی تربت حیدریه، تربت حیدریه، ایران. آدرس پست الکترونیک: ranjbarh1@thums.ac.ir

فایل‌های ضروری و مورد نیاز فرایند بررسی را که باید از جانب نویسندگان به دفتر مجله ارسال گردد، بررسی و کنترل می‌نماید. در این مرحله سه گونه فایل که می‌باید توسط محققان و از طریق سامانه به دفتر مجله ارسال شود، مورد کنترل قرار می‌گیرد.

الف- فایل تعهدنامه<sup>۱</sup> که بر اساس آن محققان علاوه بر بیان اهمیت موضوع مورد مطالعه و انجام به موقع آن متعهد می‌گردند که مقاله مذکور پیش از این به‌طور کامل و یا حتی بخشی از آن در هیچ مجله داخلی یا خارجی دیگری چاپ نشده و یا همزمان به مجله دیگری نیز ارسال نشده است. نویسندگان مقاله در جریان تمامی محتوای مقاله بوده و وابستگی سازمانی تک تک آنان نوشته شده و توسط همه آنها امضاء شده باشد.

ب- فایل اصلی مقاله که حاوی تمامی اجزای مقاله نظیر صفحه عنوان (شامل عنوان کامل مقاله، نام و نام خانوادگی، رتبه و درجه علمی، رشته تحصیلی، دانشگاه و شهر هر یک از نویسندگان و شماره تلفن، نامبر، نشانی و آدرس پست الکترونیک نویسنده مسئول) چکیده فارسی، چکیده انگلیسی، متن مقاله و منابع) می‌باشد.

ج- فایل بدون نام نویسندگان: این فایل مشابه همان فایل اصلی مقاله است که از آن تنها صفحه عنوان حذف شده است. به‌علاوه در این مرحله مقالات از حیث شیوه نگارش و انطباق یا عدم انطباق آنها با راهنمای مربوط به نویسندگان مجله دانشگاه مورد بررسی و دقت نظر قرار می‌گیرند. در صورتی که در این مرحله مقالات با فرمت مورد نظر دانشگاه مطابقت لازم را نداشته باشند، به نویسنده مسئول آن اطلاع داده می‌شود تا نسبت به رفع

به‌طور معمول مقالات پژوهشی که حاصل تلاش طولانی مدت نویسندگان آنها است پس از ارسال به مجلات علمی فرایندهای طولانی و متعددی را طی می‌نمایند. به همین دلیل تمامی اعضای مجلات علمی بی‌وقفه توان و همت خویش را به‌کار می‌گیرند تا بتوانند به زحمات و اهداف نویسندگان آنها پاسخ مناسب داده و در نهایت با نشر مقالات بدیع و مهم آنان زیر بنای مستحکمی برای دانش موجود نیز فراهم نمایند. بی‌تردید تحمل مدت زمان فرایند بررسی مقالات در مجلات علمی برای نویسندگان آنها که بهترین لحظات زندگی خویش را صرف تدوین و انجام آن نموده‌اند، نگرانی‌هایی به همراه دارد. حتی ممکن است در این فاصله زمانی بارها و بارها نتیجه داوری‌ها و اصلاحات درخواست شده توسط داوران برای آنان ارسال گردیده و آنان به‌طور غیر مستقیم درگیر این بررسی باشند و خود به پیچیده بودن فرایند کار پی ببرند. به‌طور کلی فرایند داوری مقالات علمی تا زمانی ادامه می‌یابد که در نهایت به نتیجه نهایی آن که همانا پذیرش و یا عدم پذیرش آن مقالات است، منتهی گردد. تدوین مراحل بررسی مقالات در دفتر مجله علمی دانشگاه می‌تواند هم برای اعضای مجله و هم نویسندگان مقالات آن مسیر مشخص و شفاف را پیش رو قرار دهد و به آنان کمک نماید تا با کمک یکدیگر، صبر و شکیبایی بر غنای پیامد کار و موفقیت آن بیفزایند. این مقاله در پاسخ به همین نیاز و به شرح زیر تدوین گردید.

#### مرحله ۱: بررسی اولیه مقالات توسط کارشناسان دفتر مجله

این مرحله پس از دریافت فایل‌های مربوط به مقالات ارسالی از سوی محققان به دفتر مجله آغاز و به‌طور معمول در طی مدت زمان ۴۸ ساعت اولیه صورت می‌گیرد. بدین منظور مدیر پایگاه

<sup>1</sup> - Covering letter

۲- با تغییرات جزئی قابل چاپ است.

۳- با تغییرات اساسی قابل چاپ است.

۴- غیر قابل چاپ است.

نظرات داوران با چاپ مقالات بدون تغییر تقریباً نادر است. معمولاً نظرات داوران در بیشتر داوری‌ها با سه مورد آخر ادامه می‌یابد. چنانچه تجمیع نظرات داوران به غیر قابل چاپ بودن مقاله باشد، این موضوع مورد بررسی دقیق قرار می‌گیرد و حتی در مواردی با داوران در مورد نقطه نظراتشان صحبت می‌شود. در صورتی که غیر قابل چاپ بودن مقاله برای سردبیر محرز گردد، در این خصوص با نویسندگان آنها از طریق دفتر مجله مکاتبه و به آنان اطلاع داده می‌شود. در صورتی که داوران چاپ مقالات را با اعمال تغییرات جزئی و یا کلی پیشنهاد نمایند، در این موارد نظرات خویش را در قالب پیشنهادات اصلاحی به دفتر مجله ارسال می‌نمایند. این نظرات توسط سردبیر مورد بررسی دقیق قرار گرفته و در صورت ارسال آنها برای پژوهشگران روند بررسی مقالات ادامه می‌یابد.

#### مرحله ۴: اصلاح مقالات توسط پژوهشگران

این مرحله با دریافت پیشنهادی اصلاحی داوران به‌وسیله نویسندگان مقالات شروع و تا طی مدت مقرر در نظر گرفته شده توسط دفتر مجله که از دو تا سه هفته متغیر است، ادامه می‌یابد. در این مرحله نویسندگان مقالات باید به تک تک نظرات و پیشنهادات درخواست شده از جانب تمامی داوران پاسخ دقیق دهند. آنان مواردی که باید اصلاح گردد را برطرف نموده و در مواردی هم که نظرات متفاوتی با پیشنهادات داوران دارند، با ارائه پاسخ‌های علمی و منطقی، داوران را در جریان عدم اصلاح این گونه موارد قرار دهند. در پایان این مرحله مقاله با اعمال تمامی اصلاحات خواسته شده داوران به دفتر مجله ارسال گردیده و بررسی مقاله وارد مرحله بعدی می‌شود.

#### مرحله ۵: بررسی مقالات اصلاح شده توسط داوران

در این مرحله داوران تصحیحات اعمال شده توسط نویسندگان را مورد بررسی قرار می‌دهند و در پایان داوران نظرات خویش را طی مدت حداکثر ۱۵ روز کاری به شکل پذیرش کامل اصلاحات خواسته شده و یا وجود نواقصی که باید هنوز توسط نویسندگان

مشکل اقدام و فایل تصحیح شده نهایی را در مدت حداکثر ۵ روز کاری به دفتر مجله مجدداً ارسال نمایند. چنانچه فایل‌های ارسالی بدون اشکال بوده و یا فایل نهایی و تصحیح شده مقالات مجدداً از سوی نویسندگان به دفتر مجله ارسال گردد، مرحله بعدی فرایند داوری آغاز می‌گردد.

#### مرحله ۲: بررسی مقالات توسط سردبیر و یا همکاران پیشنهادی وی

چنانچه مقاله مرحله بررسی اولیه را به‌خوبی طی نماید، وارد گام دوم بررسی می‌گردد. در این مرحله ابتدا مشخص می‌گردد که آیا موضوع مقاله در حیطه تخصصی مورد نظر مجله دانشگاه قرار می‌گیرد، یا نه؟ چنانچه پاسخ مثبت نباشد، فرایند بررسی خاتمه و این موضوع به نویسندگان آن اطلاع داده می‌شود. در غیر این صورت فرایند بررسی ادامه یافته و بررسی عمومی مقاله به‌دقت توسط سردبیر و یا همکاران وی که در زمینه موضوع مورد مطالعه تبحر کافی دارند، ادامه می‌یابد. بدین صورت که ابتدا از طریق جستجوی وسیع رایانه‌ای (فارسی و لاتین) پیشینه تحقیق از جنبه بدیع بودن موضوع و یا احیاناً هرگونه سرقت ادبی<sup>۱</sup> مورد مطالعه قرار می‌گیرد. اگر مقاله از این مرحله به سلامت عبور نماید در ادامه بررسی تخصصی آن از طریق فرایند پنج‌گانه نقد به‌دقت مورد بررسی و تحلیل قرار می‌گیرد. چنانچه مقاله در طی این مراحل معیارهای مورد نظر را کسب نماید، به مرحله بعدی فرایند بررسی ارجاع داده می‌شود.

#### مرحله ۳: بررسی مقالات توسط همتایان سردبیر

با ورود مقالات به این مرحله فرایند داوری با کمک گروه همتایان سردبیری ادامه می‌یابد. بدین صورت که برای مقالات دو داور تخصصی و یک داور آمار توسط سردبیر تعیین می‌گردد. موضوع داوری توسط سردبیر به داوران مقاله اطلاع داده می‌شود تا آنان در زمان تعیین شده که حداکثر ۳۰ روز کاری است نتیجه داوری خویش را به دفتر مجله ارسال نمایند. در پایان داوران نظرات خویش را به همراه درج در فایل مقاله و با ارائه نظر درخصوص چاپ مقاله به صورت زیر عنوان می‌نمایند.

۱- بدون تغییر قابل چاپ است.

<sup>1</sup> - Plagiarism

**مرحله ۷: تایید نهایی مقالات از سوی سردبیر و نویسندگان**

پس از ویرایش نهایی مقالات (فارسی/ انگلیسی و علمی) تایید نهایی مقالات از دو کانال صورت می‌گیرد. در گام نخست مقالات مجدداً توسط سردبیر مورد مطالعه دقیق قرار می‌گیرند تا هرگونه اشکال بجا مانده و احیاناً سطحی در این مرحله از مقالات مشخص گردند و در گام بعدی باید این موارد برای نویسندگان مقالات هم ارسال می‌شود تا آنان با رفع نقایص ارائه شده، تایید نهایی مقاله<sup>۱</sup> را برای چاپ تایید و به دفتر مجله ارسال نمایند. پس از وصول تایید نهایی مقالات توسط سردبیر و نویسندگان، مقاله به مرحله بعدی ارجاع می‌گردد.

**مرحله ۸: صفحه آرایی مقاله به منظور نشر**

در این مرحله مقاله توسط مدیر اجرایی و کارشناسان دفتر مجله براساس صفحه آرایی خاص مجله دانشگاه تغییر شکل یافته و در پایان با تایید مدیر اجرایی مجله، مقاله در اولویت نشر مجله قرار گرفته و پذیرش نهایی مقاله نیز از طریق سامانه پست الکترونیکی برای نویسنده مسئول مقاله ارسال می‌شود.

آنها برطرف گردد، به دفتر مجله اعلام می‌نمایند. پس از وصول این نظرات، سردبیر نسبت به وضعیت بعدی مقالات تصمیم‌گیری می‌نماید. چنانچه اصلاحات اعمال شده بر روی مقالات مورد پذیرش داوران قرار نگیرد و هنوز نیازمند انجام اصلاحات بعدی باشد، مقالات با نظرات و پیشنهادات داوران به نویسندگان آنها برای ادامه کار ارجاع داده می‌شود. چنانچه اصلاحات اعمال شده مورد پذیرش داوران قرار نگیرد، آنان پیشنهاد عدم پذیرش و چاپ مقاله را به سردبیر داده که با بررسی دقیق، نامه عدم پذیرش برای نویسندگان صادر می‌شود. اگر نویسندگان موارد خواسته شده را بتوانند برطرف نموده و در طی زمان مقرر به دفتر مجله ارسال نمایند و این موضوع مورد پذیرش داوران قرار گیرد. آنان پیشنهاد چاپ مقاله را به سردبیر اعلام می‌نمایند که با بررسی سردبیر، نامه‌ی پذیرش مقاله برای نویسندگان صادر و با ورود مقاله به مرحله بعدی، روند بررسی ادامه می‌یابد.

**مرحله ۹: ویراستاری مقالات**

در این مرحله ویرایش مقالات به منظور انجام ویراستاری علمی توسط متخصصین موضوعی و با هدف جلوگیری از درج مطالب نادرست و غیرعلمی در متن مقالات صورت می‌گیرد. همچنین ویراستاری ادبی نیز توسط افراد مجرب و با هدف ویرایش جملات و عبارات، نحوه پاراگراف‌بندی، استفاده از علائم و غیره انجام می‌شود.

---

<sup>1</sup> - Proof